

МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО

УДК 784:612.78

DOI 10.32461/2226-3209.4.2025.351954

Цитування:

Бермес І. Л. Голосовий образ в академічному вокальному мистецтві. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2025. № 4. С. 283–288.

Bermes I. (2025). Voice Image in Academic Vocal Art. *National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald: Science journal*, 4, 283–288 [in Ukrainian].

*Бермес Ирина Лаврентіївна,
доктор мистецтвознавства, професор,
завідувач кафедри вокально-хорового,
хореографічного та образотворчого
мистецтва*

*Дрогобицького державного педагогічного
університету ім. Івана Франка
<https://orcid.org/0000-0001-5752-9878>*

ГОЛОСОВИЙ ОБРАЗ В АКАДЕМІЧНОМУ ВОКАЛЬНОМУ МИСТЕЦТВІ

Мета статті – розкрити особливості творення голосового образу в академічному вокалі. **Методологія дослідження.** У статті використано такі методи дослідження: теоретичний – для виокремлення основних рис академічного вокального мистецтва; антропологічний – для осмислення вокально-художньої діяльності через розкриття індивідуальної сутності співака; структурний – для «конструювання» голосового образу у вокальному мистецтві. **Наукова новизна** статті: 1) академічне вокальне мистецтво – культурна традиція, що має глибоке коріння, йому належить значуща роль в сучасному соціумі; 2) академічне вокальне мистецтво – вид виконавської діяльності, що позиціонується як самовираження творчої особистості, вияв її сутності у формі голосового образу.

Висновки. В українському соціокультурному просторі формуються несприятливі умови для піднесення академічного вокального мистецтва. Це пов'язано з такими факторами: неефективність державної політики у сфері культури; невідповідність між поміркованістю сучасного українця і неосяжністю музики як вираженням емоцій і підсвідомого; напружений ритм життя, коли людині бракує часу на відвідування концертів, щоби стати компетентним слухачем; низький рівень загального музичного виховання, передусім у закладах загальної середньої освіти. Академічне вокальне мистецтво – вид творчої практики, котра є критерієм певного співочого «тону» й естетичної традиції європейської та української культури, зумовлених об'єктивними факторами (фізіологією виконавця, його вокальними даними). Голосовий образ народжується тільки в процесі виконання співаком та сприйняття його слухачською аудиторією. Він не віддільний від співака, що переживає і передає емоції, закладені у вокальному творі авторами музики та поетичним текстом. Голосовий образ ґрунтується на особливостях інтонаційно-мовної комунікації, тілесності співака, його духовного й емоційного досвіду.

Ключові слова: академічне мистецтво, вокальне мистецтво, виконавська діяльність, голосовий образ, творча особистість, співак.

Bermes Iryna, Doctor of Arts, Professor, Head of the Department of Vocal and Choral, Choreographic and Fine Arts, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

Voice Image in Academic Vocal Art

The purpose of the article is to reveal the features of creating a vocal image in academic vocals. **Research methodology.** The article uses the following research methods: theoretical – to identify the main features of academic vocal art; anthropological – to understand vocal and artistic activity through the prism of the singer's individual essence; structural – to 'construct' a vocal image in vocal art. **The scientific novelty** of the article: 1) academic vocal art is a cultural tradition with deep roots and plays a significant role in modern society; 2) academic vocal art is a type of performing activity that is positioned as the self-expression of a creative personality, the manifestation of its essence in the form of a vocal image. **Conclusions.** The Ukrainian sociocultural space is not conducive to the advancement of academic vocal art. This is due to the following factors: the discrepancy between the rationality of modern Ukrainians and the irrationality of music as an expression of emotions and the subconscious; the fast pace of life, when people lack the time to attend concerts in order to become competent listeners; and the low level of general music education in secondary schools. Academic vocal art is a type of creative practice that is a criterion for a certain singing 'tone' and aesthetic tradition of European and Ukrainian culture, determined by objective factors (the performer's physiology and vocal abilities). The vocal image is born only in the process of performance by the singer and perception by the audience. It is inseparable from the singer, who experiences and conveys the emotions embedded in the vocal work by the authors of the music and poetic text. The vocal image is based on the peculiarities of intonational and linguistic communication, the singer's physicality, and their spiritual and emotional experience.

Keywords: academic art, vocal art, performing arts, vocal image, creative personality, singer.

Актуальність теми дослідження. Активне поширення інформаційних технологій в українському соціумі привело до помітного зростання багатоманітного потоку інформації, зокрема в різних музично-виконавських царинах. Так, інформацію про виконавські напрями (академічний, народний, естрадний) і жанри вокальної музики (пісня, романс, арія, балада, серенада, вокаліз) можна отримати як через медіа та цифрові ресурси (аудіо- та відеозаписи, вебінари та онлайн-курси, YouTube-канали та блоги), так і практичний досвід (відвідування концертів, оперних спектаклів; навчання вокалу, участь у вокальних ансамблях). Незважаючи на значний інтерес українського соціуму до вокального мистецтва, академічний його напрямок сьогодні дещо втрачає свої позиції, натомість популярності набуває естрадне виконавство.

Складність академічного вокального виконавства полягає в досягненні бездоганної техніки, що дозволяє розкрити природну красу голосу, його виражальні можливості та досконалість звучання кантилени. Академічний спів – це відповідність високим професійним стандартам, передусім технічно досконале та художньо виразне виконання музичних творів, пов'язане з вибором виконавських прийомів необхідних для переконливої «передачі» художнього образу. Водночас вельми важливим елементом академічного вокального мистецтва є голосовий образ виконавця – ознака його унікальності, що включає сукупність індивідуальних даних (діапазон, рівень володіння голосом, його сила, тембральна барва), емоційність, стиль виконання, ширше – високий рівень художнього мислення. Якщо загалом академічне вокальне мистецтво було в полі зору науковців, то голосовий образ залишався на маргінесі. В його осмисленні й полягає актуальність статті.

Мета статті – розкрити особливості творення голосового образу в академічному вокалі.

Аналіз досліджень і публікацій. Академічне вокальне мистецтво було предметом уваги українських дослідників у різних аспектах. Так, витoki становлення та розвитку українського академічного вокального виконавства були в полі зору А. Терещенко (2018); специфіка академічного вокального мистецтва в сучасному дискурсі культури – Т. Каблової та В. Тетері (2018); мистецтво академічного вокалу в сучасному науковому та педагогічно-методичному параметрах (2022), його сучасний стан та

перспективи розвитку (2022), тенденції трансформації академічного вокалу в українській опері межі ХХ–ХХІ ст. (2021) – О. Скворцової; новації в академічному вокальному виконавстві початку ХХІ ст. – С. Пен (2024); перспективи побутування академічного вокалу на початку ХХІ століття – В. Яромчука (2016).

Етнокультурологічний аспект української вокальної школи розкрито у монографії В. Антонюк (2001); психолого-педагогічний та мистецтвознавчий аспекти вокально-виконавської творчості – у монографії Н. Гребенюк (1999); особливості голосу людини та вокальної роботи з ним – у монографії Г. Стасько, О. Шуляра, М. Сливозького (2010); психотехніка співу у вокальній педагогіці – монографії Г. Стасько (2010).

Окремі аспекти академічного вокалу висвітлено й у дисертаційних дослідженнях, зокрема О. Єрошенко «Емоційна сфера у вокальній творчості: музично-естетичні та виконавські аспекти» (2008); Т. Задорожної «Концептосфера української академічної пісні» (2025).

Виклад основного матеріалу. Спів – це кропітка, повсякденна високоорганізована праця, що вимагає дисципліни, енергії, інтенсивних нервово-психологічних і емоційних зусиль. Це робота з голосом, який контролюється слухом і суб'єктивними внутрішніми вібраційно-м'язовими відчуттями. О. Сербенська розглядає голос як «одне з дивовижних таїнств, що ними переповнене наше буття, тих багатих щедрот, якими Природа обдарувала людину» [4, 308].

Академічне виконавство – професійне мистецтво співу, засноване на високих технічних художніх стандартах, вироблених у європейській і українській музичних традиціях. Його сутність полягає у поєднанні природних можливостей голосу з досконалою вокальною технікою, художньою інтрпретацією та розумінням стилю композитора. Академічний спів корелює з високим рівнем вокально-виконавської культури, котру дослідники тлумачать як «міцну технічну базу, і яскраву виконавську майстерність, і загальне відчуття пропорційності всіх музичних елементів і якісних характеристик, з'єднаних у художню цілісність» [5, 162].

Академічне вокальне мистецтво – один із найвищих проявів музичної культури, в якому поєднуються духовні, естетичні та технічні аспекти самовираження людини. Багатовимірність цього феномену

простежується в історичному досвіді, духовній спадкоємності і сучасній інноваційності. Академічне вокальне мистецтво вирізняється не лише універсальною сукупністю технічних прийомів співу, а є ще й носієм культурної пам'яті, ключовим елементом тяглості традицій, оскільки функціонує як традиційна форма художньої комунікації.

Академічному співу притаманні такі риси: висока художня якість, інтелектуальність, духовна глибина. Це вид музичного виконавства, що передбачає майстерне володіння голосом як унікальним явищем, що розкриває безконечні можливості музичних звуків, забарвлених потоком емоційних «інтонацій», робота над яким пов'язується з досягненнями різних наук: вокальної педагогіки, фоніатрії, музичної акустики, психології, естетики та ін. Тобто, виконавську діяльність співака можна розглядати як міждисциплінарний дискурс. Так, розвиток вокальної педагогіки привів до появи нових прийомів, які відображають досвід, зокрема в осягненні елементів вокальної техніки. Робота виконавця над технікою співу зводиться до набуття вміння створювати внутрішню енергетичну модель фонаційного процесу, що забезпечує якість звучання голосу та фонетичну розбірливість вокальної мови на всьому діапазоні голосу.

Вивченням стану голосової функції займаються фоніатри за допомогою певних методів діагностики (відеоендостробоскопія гортані), які дають об'єктивні дані про голос співака і порушення в його роботі.

Важливою сферою музичної науки є вивчення акустичних можливостей співочого голосу як інструмента його психофізіологічної трансформації. Знання з музичної акустики входять до технічної складової творчого процесу вокаліста. Акустичні характеристики голосу співака корелюють з фізіологічним станом його голосового апарата. З позицій акустики і фізіології постановка голосу зводиться до набуття стійкої вокальної техніки, вдосконалення якої тісно пов'язане зі звукоутворенням, розвитком гнучкості голосу, збагаченням тембральної палітри звучання. Необхідний акустичний ефект досягається шляхом регуляції фізіологічних процесів під час співу. Дослідження частотних характеристик голосу свідчать про глибокий терапевтичний вплив на психіку і фізіологію співака.

Творчі і технічні проблеми співочої практики – проблеми психологічні, які повинні вирішуватися виконавцем на рівні свідомості

(інтелекту та волі). Психоемоційний стан є ключовим фактором для вокаліста, сфера діяльності якого передбачає високий рівень стресу. Для досягнення максимального ефекту від процесу виконання, необхідно слідкувати за власним психоемоційним самопочуттям, вміло налаштовуватися на виступ і послуговуватися необхідними вокальними прийомами, придатними для конкретного вокального твору.

Естетичний аспект вокального мистецтва розкривається через здатність співака формувати художній смак слухачів, пробуджувати емоції, переконливо інтерпретувати художні образи майстерно володіючи голосом. Естетика співвідноситься з візуальним і сценічним образом співака. Коли ж зовнішня краса і голос виконавця гармонійно поєднуються – створюється цілісний артистичний образ.

Академічне вокальне мистецтво позиціонує спів як найбільш повне і глибоке вираження людської сутності (тіла і душі), позаяк саме в цьому процесі виконавець досягає біоакустичного максимуму своїх виражальних можливостей у створеному голосовому образі – живому художньому втіленні змісту музичного твору. Академічний спів є психологічним самовираженням всієї палітри емоцій співака як природного, генетично обумовленого процесу.

Крім достатнього володіння вокальною технікою, звучання голосу співака повинно бути розцвічене тембрально і природною вібрацією. «Тембр... співака є біологічною характеристикою його голосового апарата і виступає в якості інструмента розшифровки семантики музичного образу...» [2, 412]. Вчені підкреслюють, що «вібраційні звуки сприяють поступовому духовному просвітленню людини, підвищують емоційний стан, пробуджують свідомість..., розширюють у неї нові творчі можливості» [4, 115]. Ба більше, тембр голосу і вібрація, як своєрідна «тілесна» звукова інформація, надають звучанню виразності, теплоти, неповторності. Комплекс цих ознак необхідний для створення художнього образу, котрий виникає на основі синтезу музичної і поетичної складових. Постаючи тільки в момент виконання, голосовий образ стає невіддільним від співака, який переживає і передає емоції, закладені композитором і поетом. Він «не механічно переводить літературно-музичний текст в звуки голосу, а завжди по-своєму відтворює твір, тобто переживає його, тією чи іншою мірою “проводить його через себе”, залежно від своєї майстерності, здібностей, темпераменту», –

наголошують І. Куриляк, А. Чубінська, В. Білан [1, 203].

Важливою умовою становлення голосового образу в академічному вокальному мистецтві є наявність вокального слуху, сутність якого «не просто в сприйманні, але в активному сприйманні звуку, в умінні усвідомити і відтворити принцип його утворення, тобто основою вокального слуху є вокальний звук (якісна характеристика звуку)» [6, 518]. Розвинений вокальний слух дозволяє співаку свідомо сформувати художній образ, ефективно працювати над його втіленням.

Якість голосового образу залежить від фізичної підготовки, координації між слухом і голосом, «тілесної пам'яті» («єдність біологічної, автобіографічної та соціальної пам'яті» (за Н. Чумак)) співака – джерела неперервності його історичної ідентичності, сутнісної основи для створення смислового світу та повноцінного перенесення його на виконавську діяльність.

Голосовий образ корелює не тільки з правильним звукоутворенням, змістовою наповненістю звучання, емоціями, а й світоглядом співака. У процесі його створення (виконання) важливе значення мають також природні дані виконавця (діапазон, тембр, артистичність, музикальність, зовнішність), які сприяють вираженню його глибинної духовної сутності, адже голос є «носієм» внутрішнього світу, інтелекту, характеру. Тіло передає фізичну енергію, необхідну для виразності, гучності та політності голосу, а жести, міміка, загальна пластика – доповнюють і підсилюють голосовий образ як цілісне явище, що сполучає внутрішній світ, фізичні можливості співака. Водночас – це різновид музичного образу, оскільки передає почуття, породжені художнім образом композиторського опусу.

В академічному вокальному виконавстві голосовий образ виникає на основі виявлення специфіки тілесності співака, його духовного й емоційного досвіду, тобто, у певному сенсі, він є самовиявленням виконавця. З іншого боку, голосовий образ є художньо-звуковим втіленням музичного образу через використання конкретних технічних та емоційно-виразних модусів голосу. Це не просто відтворення нот, а перетворення їх на виразне, наповнене змістом і почуттями звучання, що відображає ідею, характер та настрій твору.

Голосовий образ є упорядкованою системою, яка включає такі компоненти: індивідуальні особливості співака (фізіологічні, психологічні), рівень його професійної

підготовки, вокальний твір, запропонований слухацькій аудиторії в конкретній інтерпретаційній версії. Так, індивідуальні риси (фізичний стан, інтелект, духовність, вокальні дані, харизма, внутрішня культура) визначають рівень усвідомлення співаком художнього образу, передачі закладених у ньому почуттів, використання необхідної тембральної барви, випромінення енергетики, необхідної під час озвучення твору. Фізіологічні (будова голосового апарата) – характеризують силу, діапазон, гнучкість, тембр голосу, тобто його природне звучання. Вони впливають на формування індивідуального голосового образу, який вирізняє виконавця серед інших. Психологічні особливості співака (темперамент, емоційність, уява, витримка, здатність до співпереживання) розкривають глибину, щирість передачі змісту твору, вміння триматися і «творити» на сцені.

Професійна музична підготовка допомагає співакові вправно володіти голосом, постійно вдосконалювати вокальну техніку, глибоко усвідомлювати зміст твору, завдяки чому голосовий образ набуває яскравих, переконливих рис.

Вибір вокального твору позначається на голосовому образі, оскільки жанр, емоційний зміст і технічна складність визначають тембр, силу, інтонацію, необхідну для його втілення. Ба більше, вдало вибраний твір із урахуванням індивідуальних можливостей голосу виконавця і його фахової підготовки, стане гарантією створення переконливого голосового образу, зрозумілого слухацькій аудиторії.

Виконавець втілює у співі власні ідеї, свій образ мислення через формування уявних художніх образів, які є важливими у вокальному звучанні, позаяк впливають на становлення голосового образу. У момент створення уявного образу (співу «в думках») психіка і фізіологія співака співдіють, що приводить до «народження» звуку. Тобто, уявний образ формує правильну інтонацію, тембр і характер звучання, активізує емоційне мислення виконавця, його внутрішній стан, а голос набуває переконливості, щирості та неповторності, надаючи виконанню художньої переконливості.

Формування голосового образу – багатогранний процес, у якому вокаліст, використовуючи можливості свого голосу, здійснює виконавську інтерпретацію, «яку слід розуміти не тільки як спосіб буття твору (живе звучання “тут і зараз”), а ширше – як “мислення музикою”» [7, 99]. Голос виконавця як інтерпретатора опусу є гнучким інструментом

за допомогою якого постають звукові «фарби» (тембральні, інтонаційні, динамічні, артикуляційні) відповідно до музичного образу вокального твору. Процес постання голосового образу – результат творчого переосмислення музичного твору вокалістом, який трансформує музику і поетичний текст на конкретний художній образ, що «оживає» у звуці і таким сприймається слухачами. Він є «транслятором» емоцій від виконавця до слухача.

Якщо більш об'ємний вокальний образ є підсумковим художнім результатом, то голосовий образ – інструментом і засобом для його практичного втілення, що також включає сценічну поведінку, міміку та пластику.

Для створення переконливого голосового образу важливими є такі засоби: технічні (дихання, звукоутворення, звуковедення, артикуляція, дикція, чистота інтонування); художньо-інтерпретаційні (фразування, агогіка, нюансування, стильова відповідність); психологічні (перевтілення виконавця відповідно до художнього образу, достовірність емоційності). Його формування залежить від таких чинників, як-от природа голосу співака, досконалість інтерпретаційної версії твору, врахування стильових особливостей.

Стиль композитора як індивідуальний музично-мовний код виражається в мелодиці, гармонії, метро-ритміці, фактурі, драматургії тощо. Він є визначальним чинником формування голосового образу. Від стилю безпосередньо залежить характер емоційної енергетики, тембральної палітри, динамічної виразності, фразування, артикуляції, загалом вокального виконання. Так, у музиці бароко переважає духовна зосередженість і внутрішня стриманість, що зумовлює чисте, легке звучання голосу та помірну динаміку, орнаментальну виразність. Класицизм прагне до гармонії, ясності та рівноваги, вимагаючи благородного тембру та точного фразування. Романтизм, навпаки, відкриває простір для розкутої, індивідуалізованої емоційної свободи: голос набуває насиченості, з'являються широкі динамічні контрасти (від *pianissimo* до *fortissimo*). У творах композиторів ХХ – першої чверті ХХІ століття емоційна енергетика стає більш напруженою, драматичною, а тембр – експериментальним, різноманітним, виконання вимагає експресивності та новаторських засобів звукового вираження. Таким чином, стиль композитора визначає характер звукової естетики вокального твору, формуючи індивідуальну емоційно-виразну палітру виконання. Тобто, композиторський стиль

продукує емоційну й акустичну модель виконання.

Ба більше: стиль композитора не лише формує художню концепцію твору, а й визначає технічні засоби її реалізації, що забезпечують цілісність та достовірність виконавського голосового образу. Так, саме через елементи вокальної техніки співак реалізує композиторський задум. Для кожної епохи характерні чистота інтонації й ясність дикції, водночас чіткі технічні вимоги: барокова доба вимагає легкої колоратури, гнучкості голосу; класична – рівномірного *legato*; романтична – насиченого звучання, виразної динамічної градації; музика ХХ – першої чверті ХХ ст. – нових прийомів – глісандо, шумових ефектів, включення елементів декламації тощо.

Співак, глибоко розуміючи мову композитора, здатен відтворити не лише музичний текст, а й духовно-естетичну сутність твору. Гармонійне поєднання індивідуальності виконавця зі стилем автора створює неповторний голосовий образ, у якому розкривається внутрішній зміст музики. Тож усвідомлення стилю композитора є основою професійної вокальної інтерпретації та ключем до глибокого художнього впливу на слухача.

Отже, голосовий образ можемо трактувати як індивідуалізовану художньо-звукову модель, що формується у процесі вокального виконавства як результат взаємодії технічних, інтонаційно-виразових та емоційно-смыслових засобів.

Наукова новизна статті полягає в тому, що в ній: 1) академічне вокальне мистецтво проаналізовано як культурну традицію, що має глибоке коріння і якому належить значуща роль в сучасному соціумі; 2) академічне вокальне мистецтво розглянуто як вид виконавської діяльності, що позиціонується як самовираження творчої особистості, вияв її сутності у формі голосового образу.

Висновки. Академічний спів – це не лише вокальна майстерність, а й мистецтво створення образу голосом, де кожен звук несе смисл. Його формування – це багатогранний творчий процес, що охоплює аналіз твору, технічну майстерність та емоційно-психологічний стан співака. Вокаліст використовує свій голос, його індивідуальні, виразні і технічні можливості як основний інструмент, щоб перетворити абстрактну музичну матерію на «живий» художній образ.

Голосовий образ в академічному вокалі – синтез технічної досконалості, емоційності та художнього мислення, результат свідомого

творчого процесу. Він є ключовим засобом передачі змісту твору, музичного образу, закладеного композитором і поетом, який втілюється у вокальному творі через інтонацію, метро-ритміку, динаміку та інші засоби виразності. Художнє звучання, створене виконавцем, передає задум композитора завдяки довершеній інтерпретаційній моделі.

Голосовий образ є синтезом співочих навичок і артистичного бачення, адже трансформує музичну думку в конкретне, прозоре звучання. Унікальний голосовий образ допомагає виконавцю сформувати свій індивідуальний та впізнаваний стиль. В академічному вокальному виконавстві – це усвідомлений художній результат, жива, динамічна звукова картина, що виникає в процесі виконання, і дозволяє слухачеві почути не просто мелодію, а емоції, передані співаком за допомогою голосу.

Література

1. Куриляк І., Чубінська А., Білан В. Сучасні вокальні техніки та їх проникнення в академічний сольний спів. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2024. Вип. 74. Т. 1. С. 200–204. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/74-1-27>.
2. Мітюшкін В. Тембр-амплуа як біологічна характеристика голосового апарата і творчий інструмент оперного співака. *Музичне мистецтво і культура*. 2020. Вип. 30. Кн. 2. С. 400–413. DOI: <https://doi.org/10.31723/2524-0447-2020-30-2-30>.
3. Сербенська О. Голос як важливий компонент мовленого слова. *Теле- та радіожурналістика*. 2019. Вип. 18. С. 305–320. DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/trj.2019.18.2276>.
4. Стеценко О., Пестунов В., Дьомін К. Музика і пісня – енергоінформаційні вібрації звуків. *Наукові записки ЦДПУ ім. В. Винниченка*. 2010. Вип. 10. Ч. 1. С. 115–120.
5. Тарасюк Л. Особливості формування культури вокального виконавства в системі професійної підготовки студентів-вокалістів. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. Вип. 38. Т. 3. С. 161–167. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/38-3-28>.
6. Штепа Ж., Бородулін В. Вокальний слух як основний чинник вокальної підготовки майбутнього

вчителя музичного мистецтва. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2015. № 43. С. 517–520.

7. Янь Сіхань. Вокальна мова і мислення співака як когнітивна проблема (на матеріалі оперних партій сопрано). *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти*. 2025. Вип. 75. С. 95–106. DOI: <https://doi.org/10.34064/khnum1-75.06>.

References

1. Kuryliak, I., Chubinska, A., & Bilan, V. (2024). Modern vocal techniques and their penetration into academic solo singing. *Current Issues in the Humanities*, 74, 1, 200–204 [in Ukrainian].
2. Mitiushkin, V. (2020). Timbre-role as a biological characteristic of the vocal apparatus and a creative instrument of an opera singer. *Musical Art and Culture*, 30, 2, 400–413 [in Ukrainian].
3. Serbenska, O. (2019). Voice as an important component of the spoken word. *Television and Radio Journalism*, 18, 305–320 [in Ukrainian].
4. Stetsenko, O., Pestunov, V., & Domin, K. (2010). Music and song – energy-informational vibrations of sounds. *Scientific Notes of the V. Vynnychenko Central Polytechnic University*, 10, 1, 115–120 [in Ukrainian].
5. Tarasiuk, L. (2021). Features of the formation of vocal performance culture in the system of professional training of vocal students. *Current Issues in the Humanities*, 38, 3, 161–167 [in Ukrainian].
6. Shtepa, Zh., & Borodulin, V. (2015). Vocal ear as the main factor in the vocal training of a future teacher of musical art. *Modern Information Technologies and Innovative Teaching Methods in the Training of Specialists: Methodology, Theory, Experience, Problems*, 43, 517–520 [in Ukrainian].
7. Yan Sikhan (2025). Vocal speech and thinking of a singer as a cognitive problem (based on the material of opera soprano parts). *Problems of Interaction of Art, Pedagogy and Theory and Practice of Education*, 75, 95–106 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 03.11.2025
Отримано після доопрацювання 05.12.2025
Прийнято до друку 15.12.2025
Опубліковано 29.12.2025